

ت له واېې چې نبي (عليه السلام) ته يې نسبت شوی وي. چې د حديث متن ته رسېږي. نه وروسته پيلېږي. چې په داسې قواعدو مشتمل وي چې د سند او بل کيږي. بېلول.

دريو يا له دريو څخه زياتو يې ته نه وې رسېدل. طبقه کې له دوو څخه کم نه کړی وي.

- له دې پلوه چې چا ته يې نسبت شوی دی
 - قدسي حديث
 - مرفوع
 - موقوف
 - مقطوع
- مسند
- متصل
- زياده ثقه
- متابع او شاهد

هغه ته واېې چې په ښکاره متصل وي، خو راوي يې د سند په مينځ کې زياتوالی کړی وي. حديث هغه ته واېې چې مقبول راوي له هغه کس سره مخالفت کړی وي چې له ده څخه ثقه وي. حديث هغه ته واېې چې په کلماتو کې يې لفظاً يا معناً داسې تغيير راغلی وي چې د ثقاتو سره مخالف وي. هغه حديث ته واېې چې په داسې مختلفو طريقو سره روايت شوی وي چې په قوت کې سره برابر وي او د راوي عدم ضبط ورڅخه معلومېږي. هغه حديث ته واېې چې په سند يا متن کې يې د تقديم، تاخير يا په بله طريقه سره يو لفظ په بل لفظ سره بدل کړای شوی وي.

د حديث ډولونه

متواتر

متواتر: هغه حديث ته واېې چې دومره ډېرو کسانو روايت کړی وي، چې د هغوی په دروغو يو ځای کېدل عاده ناشونی وي. **د متواتر ډولونه: متواتر په دوه ډوله دی، لفظي، معنوي:** **لفظي:** هغه متواتر حديث ته واېې چې لفظ او معنی يې دواړه په تواتر سره روايت شوي وي. **معنوي:** هغه متواتر حديث ته واېې چې معنی(مفهوم) يې په تواتر سره روايت شوی وي.

دا بيا په دوه ډوله دی: صحيح لذاته: هغه حديث ته واېې چې سند يې متصل وي، روايان يې له پيل څخه تر پايه د عدل او پوره ضبط څښتنان وي، شاذ او معلل نه وي. **صحيح لغیره:** هغه حسن لذاته حديث ته واېې چې د همدې په شان يا له دې څخه په قوي بلي لارې روايت شوی وي. **دا بيا په دوه ډوله دی: حسن لذاته:** هغه حديث ته واېې چې سند يې متصل وي، روايان يې عادلان وي، خو ضبط يې پوره نه وي، شاذ، او معلل هم نه وي. **حسن لغیره:** هغه ضعيف حديث ته واېې چې په بېلا بېلو لارو روايت شوی وي، خو فسق او کذب د راوي د ضعف سبب نه ي.

صحيح

حسن

هغه مقبول حديث ته واېې چې د خپل سيال له تعارض څخه خوندي وي. هغه مقبول حديث ته واېې چې د خپل سيال له تعارض څخه خوندي نه وي، خو د دواړو يو ځای کول شونې وي. دشارع له طرفه مخکينی حکم په وروستي حکم باندې پورته کول، نو لومړنی حکم ته منسوخ او وروستي حکم ته ناسخ واېې.

المحکم

مختلف الحديث

الناسخ و المنسوخ

هغه حديث ته واېې چې د سند له پيل څخه يې يو يا زيات روايان پر لېسې حذف شوي وي. هغه حديث ته واېې چې په پای د سند کې يې له تابعي وروسته راوي (صحابي) حذف شوی وي. هغه حديث ته واېې چې دوه يا زيات روايان يې پر لېسې حذف شوي وي. هغه حديث ته واېې چې متصل نه وي(معلق، معضل او مرسل نه وي). هغه حديث ته واېې چې ظاهراً سعي وي، خو په سند کې يې پټ عيب وي. **تدليس** په دوه ډوله دی: تدليس الاستاذ/التسويه، تدليس الشيوخ. هغه ته واېې چې راوي د شک په صيغې سره له داسې کس څخه روايت وکړي چې ده ورسره لېدلي وي او يا يې همعصره وي خو څه يې ترينه اورېدلي نه وي. هغه حديث ته واېې چې په "ان" سره روايت شوی وي. هغه حديث ته واېې چې په "عن" سره روايت شوی وي.

معلق

مرسل

معضل

منقطع

مدلس

مرسل خفي

مؤنن

معنعن

مردود هغه حديث ته واېې چې د خبر ورکونکي رېښتونولي ته يې ترجيح نه وي ورکړل شوی.

مردود له اسناد نه د غورځېدلو په سبب: يانې له اسناد څخه ښو يا ډېرو روايانو د غورځېدلو په سبب

مردود له راوي نه د سبب په سبب:

- موضوع:** هغه حديث ته واېې چې په رسول الله (صلى الله عليه وسلم) پورې په دروغو تړل شوی وي.
- متروک:** هغه حديث ته واېې چې په سند کې يې په دروغو تورن راوي وي.
- منکر:** هغه حديث ته واېې چې ضعیف راوي له ثقه راوي څخه مخالف روايت کړی وي.
- معلل:** هغه حديث ته واېې چې ظاهراً سعي وي، خو پټ عيب پکښې پيدا شي چې صحت ته يې تاوان رسوي.
- مدرج:** هغه حديث ته واېې چې سند يې بدل شوی وي، او يا په متن کې يې له فصله داسې څه زيات کړل شي چې د متن برخه نه وي.

مقبول

مقبول: هغه حديث ته واېې چې د خبر ورکونکي رېښتونولي ته يې ترجيح ورکړل شوی وي(راوي رېښتونی کتل شوی وي).

آحاد

خبر واحد: هغه حديث ته واېې چې د متواتر شرطونه پکښې نه وي.

مردود

د قبول او رد تر منځ مشترک

تأليف: طالب العلم عبدالعزیز غزنوي، د افغان دارالعلوم د لویې وړې زما

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**